16/07/2020

Το “Εσοδικό της Αγίας Σοφίας”

/ Παιδεία και Πολιτισμός

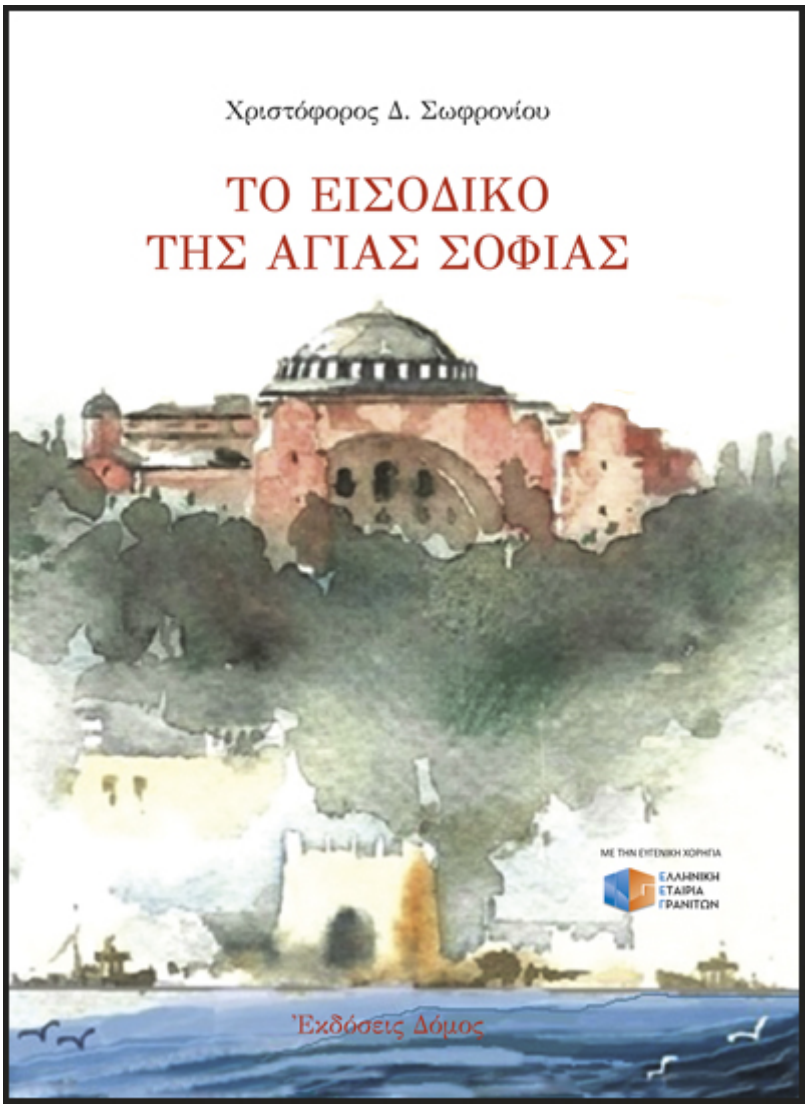

Το “Εσοδικό της Αγίας Σοφίας” είναι μια τετράχρωμη σκληρόδετη πολυτελής έκδοση των εκδόσεων Δόμος, με πληθώρα εικόνων και πινάκων, που παρουσιάζει ο Χριστόφορος Δ. Σωφρονίου, Άρχων Υπομνηματογράφος της Μεγάλης του Χριστού Εκκλησίας.

Ο ίδιος τονίζει στον Πρόλογό του:
«Κίνησα νὰ συνάξω ἱστορικὰ καὶ κτητορικά, δόξες καὶ θριάμβους, τεχνικὰ καὶ καλλιτεχνικά, θρύλους καὶ θαύματα, γνώσεις, μνῆμες καὶ γνῶμες, μέτρα καὶ χρόνους, γιὰ τὴν Ἁγία τοῦ Θεοῦ Σοφία, γιὰ τὸ κτίσμα ποὺ οὐράνωσε τὴν Πόλη, ἀλλὰ καὶ πάθη καὶ πληγὲς καὶ βάσανα, ὅσα ὡς ρομφαία διῆλθαν τὴν καρδιὰ τῆς Ρωμηοσύνης ποὺ ἔκπαλαι πάλλει ἐκεῖ. Καμία φιλοδοξία δὲν μὲ προτρέπει πρὸς ἔργο

ἐπιστημονικὸ ἢ συγγραφὴ ἀκριβοῦς ἱστορικῆς καὶ καλλιτεχνικῆς ἀρτιότητας. Ἐπιθυμῶ νὰ καταγράψω, ἐρανισμένα ἀπὸ κάθε προσιτὴ σὲ μένα πηγή, ὅσα θὰ θέλξουν καὶ θὰ γοητεύσουν καὶ σὲ προσκύνημα στὴν Ἁγία Σοφία θὰ ἐρεθίσουν τοὺς μελλοντικοὺς ἀναγνῶστες, ποὺ οὕτως ἢ ἄλλως θὰ εἶναι οἱ ἐπιλεγμένοι καὶ διαλεχτοὶ φίλοι καὶ ὁμόφρονες καὶ συμπορευτές μου μέχρι σήμερα, στοὺς δρόμους τῆς πίστης, τῆς τέχνης, τοῦ ὀνείρου καὶ τῆς ἐλπίδας. Κρατῶ γιὰ μένα τὸ δικαίωμα νὰ ἐπιλέξω μὲ δικά μου κριτήρια γιὰ λογαριασμό τους, ὅσα ἀπὸ τὸν τεράστιο διαθέσιμο ὄγκο γνώσεων, ἀναφορῶν καὶ μελετῶν, εἰσηγήσεων καὶ ὑποθέσεων περὶ τὴν Ἁγιασοφιά, προσφέρονται στὴ διεθνὴ καὶ ἐντόπια γραμματεία, ἀλλὰ καὶ στὴ δημώδη μας παράδοση, καὶ νὰ προκρίνω πρὸς παρουσίαση καὶ ἐγκάρδια προσφορὰ μέσῳ τούτου τοῦ πονήματος. Ἐλπίζω νὰ τοὺς ἐκπλήξω εὐχάριστα, ὅταν θὰ διαπιστώσουν ὅτι στὴν Ἁγιασοφιά –στὸ κτίσμα καὶ στὴν ἰδέα, στὸ σχῆμα καὶ στὸ πνεῦμα της–συμποσοῦνται ὅλα ὅσα μᾶς χαρακτηρίζουν συμπορευτές».

Εἰκόνα 1. Χαρακτικὸ μὲ τὴν ὄψη τῆς Ἁγίας Σοφίας κατὰ τὰ πρῶτα ἐγκαίνια.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΔΟΜΟΣ

Η Αγία Σοφία αποτελεί μία εν τόπω και χρόνω συμπερίληψη όλης της ιστορίας της Ανατολικής Ρωμαϊκής αυτοκρατορίας και ενσωματώνει στη διαδρομή της όλον τον ιστορικό βίο, ειδικά της Κωνσταντινούπολης. Όλες οι μεγάλες και μικρές στιγμές, οι ένδοξες και οι άσημες, οι ιερές και οι επαίσχυντες, οι χαρμόσυνες και οι οδυνηρές, όλες που δομούν τον ιστορικό κορμό της Ρωμηοσύνης, είναι αναγραμμένες στον πρόλογο της Μεγάλης Εκκλησίας, άχρι καιρού συντάσσουν τη μυθιστορία της και ελέω Θεού κανοναρχούν τον επίλογό της. Είναι μία πορεία δεκαπέντε αιώνων συνυφασμένη με τα ανθρώπινα και μυρωμένη με τα θεϊκά, ζυμωμένη με πόνους και τραγουδισμένη με χαρές, πεσμένη με πάθη και

αναστημένη με έλεος, στιγματισμένη με αίμα, αποπλυμένη με δάκρυα, «δια δόξης και ατιμίας»... Αυτή η πορεία διεμβολίζει τους χρόνους και ο απόηχός της αντηχεί και στον σημερινόν αιώνα, τον απατ-αιώνα, και εκκωφαντικά απηχεί τη βοή των μηνυμάτων της ιστορίας και των κυματισμών της.

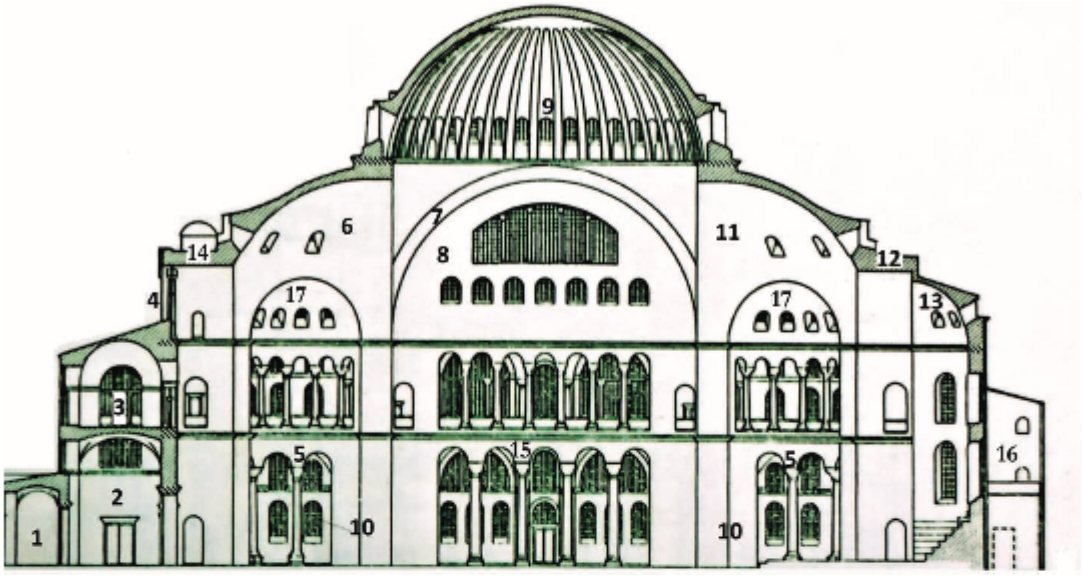

Σχῆμα Η. Ἐπιμήκης τομὴ τοῦ ναοῦ.

1. Ἐξωνάρθηκας
2. Ἐσωνάρθηκας
3. Κεντρικὸ ὑπερῶο
4. Μεγάλο δυτικὸ παράθυρο
5. Κιονοστοιχία τῆς Μαρκίας
6. Μεγάλο δυτικὸ ἡμιτρούλιο
7. Μεγάλο βόρειο (καὶ νότιο) τόξο
8. Βόρειο (καὶ νότιο) τύμπανο
9. Τροῦλος
10. Μεγάλοι πεσσοί
11. Μεγάλο ἀνατολικὸ ἡμιτρούλιο
12. Μεγάλο ἀνατολικὸ τόξο
13. Μικρὰ ἀνατολικὰ ἡμιτρούλια (τρία)
14. Μεγάλο δυτικὸ τόξο
15. Ἡ κιονοστοιχία τῆς Ἐφέσου
16. Θέση Ἁγ. Νικολάου Καταφυγή
17. Μικρὰ πλάγια ἡμιτρούλια
18. Μεγάλο ἀνατολικὸ τόξο
19. Μεγάλο ἀνατολικὸ ἡμιτρούλιο
20. Πλάγια κλίτη
21. Πλάγια ὑπερῶα
22. Ἐξωτερικὸ τμῆμα μεγ. πεσσῶν
23. Κεντρικὸ μικρὸ ἀνατ. ἡμιτρούλιο

Το βιβλίο είναι ένα βιωματικό και ιστορικό οδοιπορικό στο όλον της Αγίας Σοφίας, στα εσωτερικά και τα εξωτερικά σημαίνοντα και σημαινόμενα, στα φανερά και στα μυστικά της τέχνης της και της ομορφιάς της. Ο συγγραφέας διατρέχει την ιστορία της, από την πρώτη θεμελίωση μέχρι τη σημερινή της κατάσταση, με αναφορές, περιγραφές, διηγήσεις συμβάντων και συμβαινομένων, σχολιασμούς άλλοτε ρεαλιστικούς και άλλοτε υπαινικτικούς, αξιολογήσεις και επισημάνσεις, ξεδιπλώνοντας τον κόσμο της Αγιασοφιάς, έναν κόσμο-σημείο της παρουσίας του ιερού, κόσμο ζώντων και κεκοιμημένων που αποτύπωσαν την παρουσία τους στους τοίχους και τα πατώματα, στους διαδρόμους και τα ανώγεια, στα ψηφιδωτά και

στις τοιχογραφίες, αφήνοντας ίχνη λατρείας και προσκύνησης. Το βιβλίο περιέχει 125 εικόνες και 17 σχεδιαγράμματα που επιτρέπουν να έχουμε μια λεπτομερή εποπτεία, κατά το δυνατόν, της περιήγησης που μας προσφέρει ο συγγραφέας.

Εἰκόνα 4. Ἀπὸ παλαιὰ λιθογραφία μὲ τὴν Ἁγία Σοφία.